

Helsinki 4.5.2017/ra
Dnro 1236/031/2017

EDUSKUNTA
Hallintovaliokunta

asia: HE 15/2017 laiksi maakuntien perustamisesta ym.

kuultava: tietosuojavaltuutettu

Pyydettynä lausuntonani esitän kunnioittavasti toimialaani kuuluvan henkilötietojen suojan osalta;

1. Yleistä

Arvioin käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä nyt voimassa olevan henkilötietolain ja eduskunnan hallinto- ja perustuslakivaliokuntien vakiintuneen lausuntokäytännön nojalla. Sen mukaan henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat:

- rekisteröinnin tavoite
- rekisteröitävien henkilötietojen sisältö
- henkilötietojen sallitut käyttötarkoitukset
- tietojen luovutettavuus ja
- tietojen säilytysaika

Käsiteltävänä olevassa hallituksen esityksessä ei jäljempänä esittämiäni huomautuksia lukuun ottamatta ole henkilötietojen suojasta, niiden käsittelystä tai salassapidosta annettuja säännöksiä, koska ne ovat sosiaali- ja terveystietojen ja muita esityksen kohteena olevia toimintoja koskevissa erityislaeissa, joita tällä esityksellä ei juurikaan muuteta.

Asiassa on lähinnä kysymys merkittävästä hallinnollisesta ja lakien soveltamisalaan liittyvien palveluiden tuottamisen järjestämisestä. Henkilötietojen suojan osalta tällöin arvioin, onko se riittävästi ja oikein integroitu tähän uudistukseen.

Henkilötietolain 12.1 §:n 5-kohdan mukaan arkaluonteisten henkilötietojen käsittely on sallittu, jos käsittelystä säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Tällöinkin käsittelyn tulisi olla henkilötietolain 6 §:n edellyttämällä tavalla asiallisesti perusteltua rekisterinpitäjän toiminnan kannalta. Tämä periaate on sisällytetty myös 25.5.2018 alkaen sovellettavaksi tulevaan Euroopan unionin yleiseen tietosuojasetukseen.

Samana asetuksen 9 artiklan (Erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely) 2 -kohdassa sallitaan myös ns. arkaluonteisten henkilötietojen käsittely, kun se on tarpeen

ennalta ehkäisevää tai työterveyshuoltoa koskevia tarkoituksia varten, työntekijän työkyvyn arvioimiseksi, lääketieteellisiä diagnooseja varten, terveys- tai sosiaalihuollollisen hoidon tai käsittelyn suorittamiseksi taikka terveys- tai sosiaalihuollon palvelujen ja järjestelmien hallintoa varten unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön perusteella tai terveydenhuollon ammattilaisen kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti ja noudattaen ...edellytyksiä ja suojatoimia. (alakohta h)

Asetuksen 9 artiklan i-alakohta sallii em edellytyksillä lisäksi henkilötietojen käsittelyn kansanterveyteen liittyvän yleisen edun vuoksi.

Näin ollen hallituksen esityksessä esitetty sosiaali- ja terveystalvaeluiden tuottamisen malli näyttäisi sopivan myös tietosuoja-asetuksen asettamiin edellytyksiin.

Hallituksen esitykseen liittyy myös ehdotuksia yleisen tietoverkon käytöstä mm viestinnässä ja päätösten tiedottamisessa. Tällöin on huomattava, että tietosuoja-asetuksen (2016/679) 86 artiklassa säädetään henkilötietojen käsittelystä ja virallisten asiakirjojen julkisuudesta. Niiltä osin kun noissa julkaistavissa asiakirjoissa on kysymys päätöksentekoon osallistuneiden henkilöiden henkilötietojen julkaisemisesta, viittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökseen asiassa 18030/11 (Magyar Helsinki Bizottsag v Hungary), jonka mukaan tietojen julkistaminen on mahdollista.

2. Erityistä

Maakuntalaki

Hallituksen esityksessä maakuntalaiksi on henkilötietojen suojaan liittyviä säännöksiä mm. viestintään (28§), verkkotiedonantoihin ja saatavilla pitoon (95,96,136 §§), sidonnaisuuksista ilmoittamisesta ja verkossa julkaistavasta sidonnaisuusrekisteristä (72§) sekä eräistä tiedonsaantioikeuksista ja salassapidosta.

Viestinnän ja yleisen tietoverkon käytön osalta yleisesti ja sidonnaisuusrekisterin erityisesti totean, että esityksessä olevat säännökset vastaavat pääosin, mitä jo nyt Kuntalain (410/2015) 29§:ssä ja 84§:ssä säädetään.

Kun esitykseen liittyvissä lainkohdissa on lisäksi säännöksiä henkilötietojen suojasta (ml käyttötarkoituseräärittely, ”tallennusaika”, salassapitosäännökset) katson, ettei esitys muuta ainakaan olennaisesti vallitsevaa käytäntöä. Totean kuitenkin, että erityisesti tiedottamisessa pitäisi pysyttäytyä vain **välttämättömien henkilötietojen käytössä**, sen varmistamiseksi, että saavutetaan vaadittu ja tietosuoja-asetukseenkin sisältyvä edellytys henkilötietojen suojan ja julkisuuden välisestä tasapainosta.

Järjestämislaki

Hallituksen esityksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettussa laissa (159/2007), eli asiakastietolaki, säädetään tarkemmin tietojen yhteiskäytöstä sosiaali- ja terveydenhuollossa. Järjestämislaki ei siis aiheuta tähän varsinaiseen henkilötietojen käsittelyä koskevaan lainsäädäntöön muutosta.

Sen sijaan esityksessä on rekisterinpitäjää koskeva muutosesitys. Maakunta säädettäisiin rekisterinpitäjäksi sen järjestämisvastuulle kuuluvassa toiminnassa syntyneille asiakirjoille.

Tällainen hallinnon uudistamiseen perustuva rekisterinpitäjän vaihtuminen on **lainsäädännön** nojalla mahdollista, vaikka rekisterinpitäjän vaihtuminen muutoin on henkilötietojen suojan osalta pääsääntöisesti kiellettyä.

Käsiteltävänä olevan hallituksen esityksen mukaan (s. 496) maakunnan järjestämisvastuulle kuuluvan sote-palvelun tuottajalla on oikeus käsitellä maakunnan asiakas- ja potilasrekisterissä olevia tietoja silloin kun se on tarpeen palvelun tuottamiseksi. Säännös mahdollistaa, että asiakasta hoitavilla henkilöillä on ajantasaiset tiedot asiakkaan terveydentilasta tai sosiaalipalveluiden syistä, asiakassuunnitelmasta ym. ”Tämä tiedon integraatio on yksi keskeisistä edellytyksistä palvelujen integraation toteuttamiselle.”

”**Tiedon integraatio**” toteutettaisiin siis edellä mainitun asiakastietolain, Kanta-palveluihin liittymispakon ja edelleen voimaanjäävien salassapitosäännösten avulla.

Muuta

Esitykseen sisältyy joukko tiedonsaanti- ja salassapitosäännöksiä. Pidän hyvänä, että niitä koskevat tilanteet on kattavasti arvioitu. Säännökset ovat perusteltuja, eikä minulla ole niidenkään osalta huomauttamista.

Hallituksen esityksessä on viitattu Euroopan unionin tietosuoja-asetukseen. Asetus pitää sisällään tiettyä kansallista liikkumavaraa. Oikeusministeriön asettama asetuksen soveltamista ja sen valvontaa pohtia työryhmä tulee antamaan mietintönsä myöhemmin toukokuussa, joten tämän käsiteltävänä olevan esityksen valmistellut ministeriö joutuu sen vielä kerran arvioimaan suhteessa asetukseen.

Reijo Aarnio
tietosuojavaltuutettu